

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
NILS WAHL
prednesené 16. januára 2018¹

Vec C-483/16

**Zsolt Sziber
proti
ERSTE Bank Hungary Zrt**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Fővárosi Törvényszék (Súd hlavného mesta Budapešť, Maďarsko)]

„Ochrana spotrebiteľa – Nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách – Zmluvy o úvere vyjadrené v cudzej mene – Vnútroštátne právne predpisy obsahujúce procedurálne požiadavky, keď sa spochybňuje spravodlivosť podmienok v spotrebiteľských zmluvách“

1. Prejednávaná vec je ďalším prípadom v sérii veľkého počtu zmlúv o spotrebiteľskom úvere vyjadrených v cudzej mene, ktoré boli v minulosti uzavreté v niektorých členských štátoch, vrátane Maďarska.
2. Vec v podstate nadväzuje na rozsudok Súdneho dvora z 30. apríla 2014 vo veci Kásler a Káslerné Rábai (ďalej len „Kásler“)². Vnútroštátny súd sa predovšetkým pýta Súdneho dvora, či sú vnútroštátne právne predpisy prijaté maďarskými orgánmi po vynesení rozsudku vo veci Kásler zlučiteľné so smernicou 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách³.

I. Právny rámec

A. Právo EÚ

3. Článok 7 ods. 1 smernice 93/13 stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislemu uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.“

¹ Jazyk prednesu: angličtina.

² C-26/13, EU:C:2014:282. V súvislosti s ďalšími vecami, ktoré sa týkali zmlúv o spotrebiteľskom úvere vyjadrených v cudzej mene, pozri rozsudky z 26. februára 2015, Matei (C-143/13, EU:C:2015:127), a z 20. septembra 2017, Andricu a i. (C-186/16, EU:C:2017:703). Pozri tiež moje návrhy vo veci Gavrilescu (C-627/15, EU:C:2017:690).

³ Smernica Rady z 5. apríla 1993 (Ú. v. EÚ L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288).

B. Maďarské právo

1. Zákon IV z roku 1959 o Občianskom zákonníku

4. § 239/A(1) A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (zákon č. IV z roku 1959 o Občianskom zákonníku), ktorý bol účinný do 14. marca 2014, znie:

„Zmluvné strany môžu podať návrh na určenie neplatnosti zmluvy alebo niektorej zo zmluvných podmienok (čiastočná neplatnosť) bez toho, aby museli navrhnúť aj uplatnenie dôsledkov neplatnosti.“

2. Zákon V z roku 2013 o Občianskom zákonníku

5. § 6:108 A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (zákon č. V z roku 2013 o Občianskom zákonníku), ktorý je účinný od 15. marca 2014, znie:

„1. Na neplatnej zmluve nemôže byť založené žiadne právo ani uplatnený nárok na zmluvné plnenie. Súd na návrh zmluvnej strany určí právne dôsledky neplatnosti, a to s ohľadom na premlčanie a vydržanie.

2. Zmluvné strany môžu podať na súd návrh na určenie neplatnosti zmluvy bez toho, aby museli navrhnúť aj uplatnenie právnych dôsledkov neplatnosti.

3. Súdny orgán môže rozhodnúť o dôsledkoch neplatnosti tak, že sa odchyli od návrhu zmluvnej strany, avšak nesmie uplatniť riešenie, proti ktorému namietnu všetky strany.“

3. Zákon DH1

6. § 1 ods. 1 A Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (zákon č. XXXVIII z roku 2014 upravujúci špecifické záležitosti týkajúce sa rozhodnutia Kúria [Najvyšší súd, Maďarsko] o harmonizácii judikatúry o zmluvách o pôžičke uzavretých medzi úverovými inštitúciami a spotrebiteľmi; ďalej len „zákon DH1“) znie:

„[Tento zákon sa uplatní] na zmluvy o spotrebiteľskom úvere uzavreté v období od 1. mája 2004 do dátumu nadobudnutia účinnosti tohto zákona. Pri aplikácii tohto zákona by mal inštitút ‚zmluvy o spotrebiteľskom úvere‘ zahŕňať všetky zmluvy o úvere a zmluvy o pôžičke založené na cudzej mene (naviazané na cudziu menu alebo vyjadrené v cudzej mene a splácané vo forintoch) alebo založené na forintoch, alebo akúkoľvek zmluvu o finančnom lízingu uzavretú medzi finančnou inštitúciou a spotrebiteľom, ak obsahuje štandardné zmluvné podmienky alebo akúkoľvek zmluvnú podmienku, ktorá nebola individuálne dojednaná, obsahujúca klauzulu upravenú v § 3 ods. 1 alebo § 4 ods. 1.“

7. V § 3 zákona sa uvádza:

„1. V zmluve o spotrebiteľskom úvere je neplatná taká podmienka – pokiaľ nejde o individuálne dohodnutú zmluvnú podmienku – na základe ktorej finančná inštitúcia rozhodne, že pri poskytnutí finančných prostriedkov na kúpu tovaru, ktorý je predmetom úveru alebo lízingu, sa uplatní nákupný výmenný kurz, zatiaľ čo pri splácaní úveru sa uplatní predajný výmenný kurz, alebo akýkoľvek iný výmenný kurz iného typu, než je výmenný kurz stanovený pri poskytnutí finančných prostriedkov.

2. Neplatná zmluvná podmienka, ktorá je uvedená v odseku 1, sa nahradí ustanovením, podľa ktorého sa uplatní oficiálny výmenný kurz, ktorý stanovila [Národná banka Maďarska] pre príslušnú menu, a to tak pri poskytnutí finančných prostriedkov, ako aj pri splácaní (vrátane splácania splátok a všetkých nákladov, poplatkov a provízií stanovených v cudzej mene).“

8. V § 4 tohto zákona sa stanovuje:

„1. V úverovej zmluve uzavretej so spotrebiteľmi, ktorá obsahuje právo jednostranne zmeniť zmluvu, sa jej podmienky – s výnimkou podmienok, ktoré neboli individuálne dojednané – ktoré umožňujú jednostranné zvýšenie úrokovej sadzby alebo jednostranné zvýšenie nákladov a provízií, považujú za nekalé. ...

2. Zmluvné podmienky uvedené v odseku 1 sú neplatné, ak úverová inštitúcia v lehote upravenej v § 8 ods. 1 nezačala občianskoprávne sporové konanie, alebo ak súdny orgán žalobu zamietol alebo prerušil konanie vo veci, s výnimkou prípadu, keď by v prípade príslušných zmluvných podmienok bolo možné začať konanie uvedené v § 6 ods. 2, toto konanie však nebolo začaté, alebo ak začaté bolo, súdny orgán nerozhodol, že by táto zmluvná podmienka bola neplatná podľa odseku 2a.

2a. Zmluvná podmienka uvedená v odseku 1 je neplatná, ak súdny orgán rozhodol o jej neplatnosti podľa osobitného zákona o vyúčtovaní v konaní, ktoré vo verejnom záujme začal orgán dohľadu.

3. V prípadoch uvedených v odsekoch 2 a 2a je úverová inštitúcia povinná vykonať vyúčtovanie so zákazníkom v súlade s ustanoveniami osobitného zákona.“

4. Zákon DH2

9. § 37 A [Kúriának a] pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (zákon č. XL z roku 2014 upravujúci ustanovenia, ktorými sa riadi vyúčtovanie uvedené v zákone XXXVIII z roku 2014 upravujúcom špecifické záležitosti týkajúce sa rozhodnutia [súdu Kúria (Najvyšší súd)] o harmonizácii judikatúry o zmluvách o pôžičke uzavretých medzi úverovými inštitúciami a spotrebiteľmi, a týkajúci sa viacerých ďalších ustanovení; ďalej len „zákon DH2“) znie:

„1. Vo vzťahu k zmluvám, ktoré sú predmetom tohto zákona, zmluvné strany môžu podať súdnemu orgánu návrh na určenie neplatnosti zmluvy alebo určitých zmluvných podmienok (čiastočná neplatnosť) – bez ohľadu na dôvody takejto neplatnosti – iba ak súčasne požiadajú o vyvodenie právnych dôsledkov neplatnosti (konkrétne o určenie platnosti alebo účinnosti zmluvy do momentu vydania rozsudku). Za nedodržanie tejto požiadavky – a po tom, ako nedošlo k využitiu poskytnutej príležitosti na odstránenie vád – je návrh neprípustný a vo veci samotnej sa nesmie konať. Ak zmluvné strany podajú návrh na vyvodenie právnych dôsledkov úplnej alebo čiastočnej neplatnosti, sú tiež povinné uviesť právny dôsledok, ktorý by mal súdny orgán uplatniť. Vo vzťahu k uplatneniu právnych dôsledkov sú zmluvné strany povinné predložiť výslovný, kvantitatívne vymedzený nárok, ktorého súčasťou je tiež vyúčtovanie medzi nimi.

2. Pri zohľadnení ustanovení odseku 1 vo vzťahu k zmluvám, ktorých sa tento zákon týka, žaloba musí byť vyhlásená za neprípustnú bez predvolania strán sporu alebo sa musí prerušiť skúmanie veci v prebiehajúcom konaní o vyhlásenie úplnej alebo čiastočnej neplatnosti zmluvy podľa § 239/A ods. 1 [Občianskeho zákonníka z roku 1959] alebo § 6:108 ods. 2 [Občianskeho zákonníka z roku 2013], pri splnení podmienok ustanovených týmto zákonom. Žaloba nesmie byť vyhlásená za neprípustnú bez

predvolania strán sporu a konanie vo veci nesmie byť prerušené, ak sa príslušná zmluvná strana v tom istom konaní okrem vyhlásenia úplnej alebo čiastočnej neplatnosti zmluvy dožaduje aj inej formy rozhodnutia; v takom prípade sa nárok na vyhlásenie neplatnosti považuje za neplatný. Rovnaký postup sa vykoná v konaní, ktoré bolo obnovené po skončení prerušenia.

3. Ak v prebiehajúcom konaní nie je možné vyhlásiť žalobu za neprípustnú bez predvolania strán sporu, skúmanie veci sa musí prerušiť, ak príslušná zmluvná strana vo svojej žalobe (alebo prípadne vo svojom vzájomnom návrhu) do 30 dní odo dňa doručenia výzvy súdu na opravu nedostatkov nenavrhuje, aby súd vyvodil právny dôsledok úplnej alebo čiastočnej neplatnosti zmluvy a okrem toho neuvedie, aký právny dôsledok navrhuje uplatniť. Konanie vo veci nesmie byť prerušené, ak sa príslušná strana sporu v tom istom konaní okrem vyhlásenia úplnej alebo čiastočnej neplatnosti zmluvy dožaduje aj inej formy rozhodnutia; v takom prípade sa nárok na vyhlásenie neplatnosti považuje za neplatný.“

10. Podľa § 37/A tohto zákona „pri vyvodzovaní právnych dôsledkov neplatnosti súdny orgán na základe údajov z preskúmaného vyúčtovania uvedeného v § 38 ods. 6 stanoví platobnú povinnosť strán, pričom uplatní pravidlá vyúčtovania stanovené týmto zákonom“.

11. Podľa § 38 ods. 6 zákona DH2 sa vyúčtovanie považuje za preskúmané, keď

- „a) spotrebiteľ v lehote stanovenej týmto zákonom nepodal na finančnú inštitúciu sťažnosť s cieľom spochybniť vyúčtovanie alebo nepodal sťažnosť s tým, že finančná inštitúcia nevykonala v jeho prípade vyúčtovanie;
- b) spotrebiteľ v lehote stanovenej týmto zákonom nepodal na Pénzügyi Békéltető Testület [Rada pre finančné rozhodcovské konania, Maďarsko] návrh na začatie konania;
- c) spotrebiteľ alebo finančná inštitúcia nepodali v lehote stanovenej týmto zákonom návrh na začatie nespornového konania uvedeného v § 23 ods. 1 alebo spornového konania uvedeného v § 23 ods. 2 tohto zákona;
- d) rozhodnutie, ktoré ukončilo nespornové konanie uvedené v § 23 ods. 1 alebo spornové konanie uvedené v § 23 ods. 2, návrh na začatie ktorého podal spotrebiteľ alebo finančná inštitúcia, nadobudlo právoplatnosť.“

5. Zákon DH3

12. Podľa § 3 ods. 1 Az egyes fogyasztói kölcsönszerződések devizanemének módosulásával és a kamatszabályokkal kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2014. évi LXXVII. törvény (zákon č. LXXVII z roku 2014 upravujúci rôzne záležitosti týkajúce sa zmeny cudzej meny, v ktorej sú vyjadrené úverové zmluvy uzavreté so spotrebiteľmi, a ustanovenia týkajúce sa úroku; ďalej len „zákon DH3“), „úverové zmluvy uzavreté so spotrebiteľmi sa menia zo zákona v súlade s jeho ustanoveniami“.

13. V § 10 tohto zákona sa stanovuje:

„Úverová inštitúcia – veriteľ je v súvislosti so zmluvami o spotrebiteľskom hypotekárnom úvere v cudzej mene alebo založenými na cudzej mene, povinná v lehote stanovenej na splnenie povinnosti vykonať vyúčtovanie podľa [zákonu DH2] zabezpečiť, aby bol na úver vo forintoch zmenený dlh vyplývajúci zo zmluvy o spotrebiteľskom hypotekárnom úvere v cudzej mene alebo zo zmluvy

o spotrebiteľskom hypotekárnom úvere založenej na cudzej mene alebo celkový dlh vyplývajúci z takej zmluvy (vrátane úrokov, poplatkov, provízií a nákladov účtovaných v cudzej mene), pričom oba sa určia na základe vyúčtovania vykonaného v súlade so [zákonom DH2]. Na účely tejto zmeny sa uplatní ten z nižšie uvedených výmenných kurzov, ktorý je k rozhodujúcemu dátumu pre spotrebiteľa výhodnejší:

- a) priemer oficiálnych výmenných kurzov danej meny stanovených Národnou bankou Maďarska v období od 16. júna 2014 do 7. novembra 2014, alebo
- b) oficiálny výmenný kurz danej meny stanovený Národnou bankou Maďarska 7. novembra 2014.“

14. Podľa ustanovenia § 15/A rovnakého zákona:

„1. V prebiehajúcich konaniach, začatých na základe návrhu na určenie neplatnosti (alebo čiastočnej neplatnosti) úverových zmlúv uzavretých so spotrebiteľmi alebo návrhu na vyvodenie právnych dôsledkov neplatnosti, sa na sumu dlhu spotrebiteľa vzniknutého na základe zmluvy o úvere v cudzej mene alebo založenej na cudzej mene, ktorú uzatvoril v postavení spotrebiteľa, určenú na základe vyúčtovania vykonaného podľa [zákona DH2], uplatnia pravidlá prepočítania na forinty stanovené týmto zákonom.

2. Výška splátok uhradených spotrebiteľom do dátumu vydania rozhodnutia sa odpočíta od dlhu spotrebiteľa určeného vo forintoch k referenčnému dátumu pre vyúčtovanie.

3. Ak sa zmluva o spotrebiteľskom úvere vyhlási za platnú, zmluvné práva a povinnosti zmluvných strán určené na základe vyúčtovania vykonaného podľa [zákona DH2] sa musia stanoviť v súlade s ustanoveniami tohto zákona.“

II. Skutkový stav, konanie a prejudiciálne otázky

15. Dňa 7. mája 2008 pán Zsolt Sziber spolu s pani Mónikou Szederovou ako spotrebiteľia uzavreli s ERSTE Bank Hungary Zrt. (ďalej len „ERSTE Bank“) zmluvu o úvere vyjadrenom vo švajčiarskych frankoch, suma ktorého však bola vyplatená a splatná v maďarských forintoch, a zmluvu o hypotekárnom úvere, ktorá tvorila prílohu zmluvy o úvere. Zmluva o úvere obsahovala ustanovenie, že na účely výpočtu splátok úveru sa uplatní predajný výmenný kurz banky, pričom poskytnutá suma bola zmenená na maďarské forinty na základe kúpneho výmenného kurzu banky. Zmluva tiež úverovej inštitúcii poskytla právo jednostranne zmeniť zmluvu (zvýšením úrokovej sadzby, provízií a nákladov).

16. Keďže pán Sziber považoval zmluvu za nezákonnú, podal žalobu na Fővárosi Törvényszék (Súd hlavného mesta Budapešť, Maďarsko). Vo svojej žalobe, ktorá bola následne pozmenená, pán Sziber predovšetkým namietal, že zmluva je neplatná v celom rozsahu z viacerých dôvodov: i) pretože neuvádzala výšky jednotlivých splátok, najmä príslušné výšky istiny a úrokov, a teda záväzok zo zmluvy nebolo možné plniť; ii) pretože suma v cudzej mene nemôže byť zaplatená na forintový kreditný účet; iii) pretože výmenný kurz platný pre zmenu cudzej meny nebol v zmluve jasne stanovený; iv) pretože úverová inštitúcia nevykonala zodpovedné úverové posúdenie týkajúce sa preskúmania bonity dlžníka, zohľadňujúc okrem iného kurzové riziko, a v) pretože spotrebiteľ nemohol posúdiť rozsah kurzového rizika z dôvodu nejasných a nezrozumiteľných informácií, ktorému mu boli poskytnuté.

17. Subsidiárne pán Sziber žiadal o určenie, že nekalými, a teda neplatnými, sú iba niektoré z ustanovení zmluvy. Namietal predovšetkým to, že klauzula v bode VII.2 zmluvy bola nekalá, pretože spotrebiteľ, ktorému neboli poskytnuté jasné a zrozumiteľné informácie, si nebol schopný plne uvedomiť rozsah kurzového rizika. Klauzula v bode VIII.13 bola podľa jeho názoru nekalá, pretože oficiálne informácie od banky sa stali súčasťou zmluvy a banke bolo teda poskytnuté právo doplniť

zmluvu, čím došlo k vzniku nerovnováhy medzi právami a povinnosťami zmluvných strán. Pán Sziber tiež namietal, že ustanovenia uvedené v článkoch II.1 (výpočet splátok podľa oficiálnych informácií banky), III.2 (úroková sadzba a miera kolísania úrokovej sadzby) a III.3 (právo zvýšiť úrokovú sadzbu) zmluvy sú nekalé, a teda neplatné.

18. V tomto ohľade pán Sziber vyhlásil, že nebol schopný posúdiť rozsah kurzového rizika. Ďalej namietal, že vzhľadom na nekalosť podmienok týkajúcich sa i) výpočtu splátok v súlade s oficiálnymi informáciami úverovej inštitúcie, ii) úrokovej miery a miery kolísania úrokovej sadzby, a iii) práva zvýšiť úrokovú sadzbu, sú tieto podmienky neplatné.

19. V priebehu konania však došlo v novelizácii niektorých platných vnútroštátnych právnych predpisov a zavedenie dodatočných pravidiel. Na maďarských súdnych orgánoch bol skutočne podaný veľký počet žalôb, ktoré sú podobné alebo zodpovedajú žalobe pána Szibera. Dňa 16. júna 2014 po zohľadnení rozsudku Súdneho dvora vo veci Kásler⁴ Kúria (Najvyšší súd, Maďarsko) rozhodol, že určité zmluvné podmienky v zmluvách o spotrebiteľskom úvere sú nekalé. Kúria (Najvyšší súd) nevyhlásil tieto zmluvy za neplatné, a rozhodol, že určité podmienky je možné zmeniť. Predovšetkým rozhodol, že kúpne a predajné sadzby uplatnené v zmluvách o úvere v cudzej mene ako sadzby zmeny musia byť nahradené oficiálnym výmenným kurzom Národnej banky Maďarska. Úverová inštitúcia bola povinná vrátiť preplatky, ktoré spotrebiteľ v minulosti uhradil.⁵

20. Vzhľadom na skutočnosť, že uzavieranie zmlúv o úvere vyjadrených v cudzej mene bolo bežné, maďarský zákonodarca sa rozhodol kodifikovať judikatúru Kúria (Najvyšší súd) a prijal konkrétne procedurálne pravidlá na vysporiadanie sa s dôsledkami tejto judikatúry. Predovšetkým boli prijaté zákony DH1, DH2 a DH3 uvedené v bodoch 6 až 14 vyššie (ďalej len „predmetná vnútroštátna právna úprava“).

21. Vo svetle nového právneho rámca vnútroštátny súd zastáva názor, že v uvedenom prípade sú uplatňovanie predajného výmenného kurzu banky ERSTE Bank na zmenu pravidelných splátok a právo banky jednostranne zmeniť zmluvu neplatné. Sumy, ktoré uhradil pán Sziber banke ERSTE Bank na základe uplatnenia týchto ustanovení, boli teda uhradené neoprávnene a musia byť vrátené. Navyše v prípade, ak by pán Sziber mal akýkoľvek dodatočný nárok, vnútroštátny súd ho vyzval, aby svoj návrh upravil v súlade s ustanoveniami § 37 zákona DH2. Pán Sziber však na túto výzvu nezareagoval.

22. Vzhľadom na to, že pán Sziber svoj návrh nezmenil, Fővárosi Törvényszék (Súd hlavného mesta Budapešť) sa domnieval, že nie je schopný rozhodnúť o vecných aspektoch zostávajúcej časti veci. V súlade s § 37 zákona DH2 malo dôjsť k prerušeniu konania vo veci. Vzhľadom na pochybnosti, ktoré mal o správnom výklade niektorých ustanovení práva Únie a zlučiteľnosti určitých vnútroštátnych pravidiel s týmito ustanoveniami, však tento súdny orgán rozhodnutím z 29. augusta 2016 rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Majú sa nasledujúce ustanovenia práva Únie, konkrétne [článok 169 ZFEÚ]; článok 38 Charty základných práv Európskej únie [(ďalej len ‚Charta‘)]..., článok 7 ods. 1 a 2 [smernice 93/13] v spojení s článkom 8 tej istej smernice, ako aj odôvodnenie 47 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS vykladať v tom zmysle, že

⁴ Rozsudok z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282).

⁵ Rozhodnutie 2/2014. *PJE, Magyar Közlöny*, 2014, č. 91.

bránia vnútroštátnej právnej úprave (a jej uplatňovaniu), ktorá stanovuje dodatočné požiadavky v neprospech strany sporu, žalobcu alebo žalovaného, ktorá v období od 1. mája 2004 do 26. júla 2014 uzavrela v postavení spotrebiteľa zmluvu o úvere obsahujúcu neprijateľnú zmluvnú podmienku, ktorá umožňuje jednostranné zvýšenie úrokov, nákladov alebo poplatkov, alebo zahrnujúcu rozdiel medzi nákupným a predajným kurzom,

pretože podľa týchto dodatočných požiadaviek možno pred súdmi uplatňovať nároky vyplývajúce z neplatnosti uvedených zmlúv uzavretých so spotrebiteľmi, a najmä súd môže konať vo veci samej len vtedy, ak bolo predložené podanie v občianskom konaní (najmä žaloba, zmena žaloby alebo námietka neplatnosti uplatňovaná žalovaným – proti odsúdeniu spotrebiteľa – alebo zmena tejto námietky, vzájomný návrh podaný žalovaným alebo zmena tohto vzájomného návrhu) s povinným obsahom,

kým iná strana sporu, ktorá neuzavrela zmluvu o úvere v postavení spotrebiteľa alebo ktorá v postavení spotrebiteľa uzavrela v tomto období zmluvu o úvere iného ako vyššie uvedeného typu, nemusí podanie s takto určeným obsahom predložiť?

2. Bez ohľadu na to, či bude odpoveď Súdneho dvora na prvú položenú otázku, ktorá je formulovaná všeobecnejšie ako táto druhá otázka, kladná alebo záporná, majú sa ustanovenia práva Únie vymenované v prvej otázke vykladať v tom zmysle, že bránia uplatňovaniu nasledujúcich kogentných dodatočných požiadaviek [a) až c)] voči strane sporu, ktorá v postavení spotrebiteľa uzavrela zmluvu o úvere v zmysle prvej otázky:

- a) v sporovom súdnom konaní je žaloba, zmena žaloby alebo námietka neplatnosti uplatňovaná žalovaným – proti odsúdeniu spotrebiteľa – alebo zmena tejto námietky, vzájomný návrh podaný žalovaným alebo zmena tohto vzájomného návrhu, ktorý musí predložiť strana sporu, či už žalobca alebo žalovaný, ktorá v postavení spotrebiteľa uzavrela zmluvu o úvere v zmysle prvej otázky, prípustná – to znamená, že je možné ju prejednať vo veci samej – len vtedy, ak v tomto podaní

nenavrhuje len to, aby súd vyhlásil zmluvu o úvere uzavretú so spotrebiteľom v zmysle prvej otázky za úplne alebo čiastočne neplatnú, ale tiež, aby uplatnil právne dôsledky spojené s úplnou neplatnosťou,

kým iná strana sporu, ktorá neuzavrela zmluvu o úvere v postavení spotrebiteľa, alebo ktorá v postavení spotrebiteľa uzavrela v tomto období zmluvu o úvere iného ako vyššie uvedeného typu, nemusí podanie s takto určeným obsahom predložiť?

- b) v sporovom súdnom konaní je žaloba, zmena žaloby alebo námietka neplatnosti uplatňovaná žalovaným – proti odsúdeniu spotrebiteľa – alebo zmena tejto námietky, vzájomný návrh podaný žalovaným alebo zmena tohto vzájomného návrhu, ktorý musí predložiť strana sporu, či už žalobca alebo žalovaný, ktorá v postavení spotrebiteľa uzavrela zmluvu o úvere v zmysle prvej otázky, prípustná – to znamená, že je možné ju prejednať vo veci samej – len vtedy, ak

popri vyhlásení súdu o úplnej neplatnosti zmluvy uzavretej so spotrebiteľom v zmysle prvej otázky nie je v takomto podaní medzi právnymi dôsledkami spojenými s úplnou neplatnosťou navrhované, aby súd obnovil stav existujúci pred uzavretím zmluvy,

kým iná strana sporu, ktorá neuzavrela zmluvu o úvere v postavení spotrebiteľa, alebo ktorá v postavení spotrebiteľa uzavrela v tomto období zmluvu o úvere iného ako vyššie uvedeného typu, nemusí podanie s takto určeným obsahom predložiť?

- c) v sporovom súdnom konaní je žaloba, zmena žaloby alebo námietka neplatnosti uplatňovaná žalovaným – proti odsúdeniu spotrebiteľa – alebo zmena tejto námietky, vzájomný návrh podaný žalovaným alebo zmena tohto vzájomného návrhu, ktorý musí predložiť strana sporu, či už žalobca alebo žalovaný, ktorá v postavení spotrebiteľa uzavrela zmluvu o úvere v zmysle prvej otázky, prípustná – to znamená, že je možné ju prejednať vo veci samej – len vtedy, ak takéto podanie,

obsahuje za obdobie od začiatku zmluvného vzťahu do podania žaloby vyúčtovanie, ktoré je (v podobe upravenej vnútroštátnym právom) z matematického hľadiska mimoriadne zložitá a ktoré musí byť vyhotovené aj s prihliadnutím na predpisy upravujúce prepočet na forinty

a musí obsahovať podrobný priebeh splácania rozčlenený tak, aby sa dala uskutočniť aritmetická kontrola, a v ktorom sú uvedené splátky, ktorých splatnosť už nastala a ktoré je potrebné uhradiť podľa zmluvy; splátky už uhradené žalobcom; splátky, ktorých splatnosť už nastala a ktoré treba uhradiť, vypočítané bez prihliadnutia na neplatné zmluvné ustanovenie, ako aj výška sumy rozdielu medzi nimi, v podobe celkového súčtu sumy vo výške dlhu, prípadne preplatku, ktorý má voči úverovej inštitúcii strana sporu, ktorá v postavení spotrebiteľa uzavrela zmluvu o úvere v zmysle prvej otázky,

kým iná strana sporu, ktorá neuzavrela zmluvu o úvere v postavení spotrebiteľa alebo ktorá v postavení spotrebiteľa uzavrela v tomto období zmluvu o úvere iného ako vyššie uvedeného typu, nemusí podanie s takto určeným obsahom predložiť?

3. Majú sa ustanovenia práva Únie vymenované v prvej otázke vykladať v tom zmysle, že porušenie takýchto noriem stanovením dodatočných požiadaviek uvedených v rámci prvej a druhej otázky znamená zároveň porušenie článkov 20, 21 a 47 [Charty], pričom treba tiež zohľadniť (čiastočne v rámci prvej a druhej otázky), že súdy členských štátov majú povinnosť uplatňovať právo Únie v oblasti ochrany spotrebiteľa aj na skutkové okolnosti, ktoré nemajú cezhraničný charakter, teda ktoré sú čisto vnútroštátne, ako je stanovené v rozsudkoch Súdneho dvora z 5. decembra 2000, Guimont (C-448/98, EU:C:2000:663, bod 23), a z 10. mája 2012, Duomo Gpa a i. (C-357/10 až C-359/10, EU:C:2012:283, bod 28), a v uznesení z 3. júla 2014, Tudoran (C-92/14, EU:C:2014:2051, bod 39)? Alebo je potrebné vzhľadom na to, že zmluvami o úvere uvedenými v prvej otázke sú „zmluvy o úvere založené na cudzej mene“, domnievať sa, že z dôvodu tejto samotnej okolnosti ide o vec s cezhraničným prvkom?“

23. Vzhľadom na to, že vnútroštátny súd vyhlásil, že nie je schopný rozhodnúť vo veci z dôvodu nečinnosti na strane žalobcu, Súdny dvor zisťoval, či pred daným súdnym orgánom konanie ešte stále prebieha. Listom z 27. októbra 2016 Fővárosi Törvényszék (Súd hlavného mesta Budapešť) odpovedal kladne a vysvetlil, že výsledok veci (konanie vo veci samej alebo jej zamietnutie z procedurálnych dôvodov) závisí od odpovedí Súdneho dvora na uvedené otázky.

24. V tomto konaní predložili písomné pripomienky ERSTE Bank, maďarská vláda a Komisia. Ich prednesy boli vypočuté na pojednávaní, ktoré sa konalo 24. októbra 2017.

III. Analýza

A. Príslušnosť Súdneho dvora a prípustnosť

25. Než sa začnem zaoberať samotnou vecou, je nevyhnutné zodpovedať určité otázky týkajúce sa príslušnosti a prípustnosti.

26. Po prvé, znenie pôvodnej žiadosti vzbudilo pochybnosti o tom, či sa vo veci stále koná pred vnútroštátnym súdom, čo je nevyhnutná požiadavka podľa článku 267 ZFEÚ pre polozenie otázky Súdnemu dvoru.⁶ Vzhľadom na to, že vnútroštátny súd dostatočne objasnil, že vo veci sa stále koná, sa však nedomnievam, že to naďalej predstavuje problém.

27. Čo je však dôležitejšie, napriek písomným pripomienkam predloženým Súdnemu dvoru a vykonaniu ústneho pojednávania je stále nejasné, ktoré ustanovenia práva Únie platia pre vnútroštátne konanie.

28. V prvom rade, čo sa týka výkladu ustanovenia Zmluvy o ochrane spotrebiteľov – v súčasnosti článok 169 ZFEÚ – je nutné poznamenať, že toto ustanovenie je adresované predovšetkým inštitúciám, orgánom, úradom a agentúram Únie. Bez akéhokoľvek vysvetlenia od vnútroštátneho súdu o tom prečo a ako sa môže toto ustanovenie uplatniť na situáciu, v akej sa nachádza napr. pán Sziber, nie som presvedčený, že Súdny dvor je schopný poskytnúť jeho užitočný výklad. Podobne, pokiaľ vnútroštátny súd neposkytne bližšie vysvetlenie o význame článkov 20 („Rovnosť pred zákonom“), 21 („Vylúčenie diskriminácie“), 38 („Ochrana spotrebiteľov“) a 47 („Právo na účinný prostriedok nápravy a spravodlivý proces“) Charty v uvedenom prípade, Súdny dvor by sa podľa môjho názoru nemal pokúšať o rozhodnutie v súvislosti s týmito ustanoveniami.

29. Okrem toho smernica 2008/48/ES⁷ sa neaplikuje na vnútroštátne konanie, pretože jej článok 2 ods. 2 a) uvádza, že sa neaplikuje na zmluvy o hypotekárnom úvere, ktorú uzavrel aj pán Sziber.

30. Napokon nie je ľahké identifikovať nároky, ktoré by boli založené na smernici 93/13 – ktorej ustanovenia rozhodne platili *pred* prijatím predmetnej vnútroštátnej právnej úpravy – vo vzťahu ku ktorým, *po* nadobudnutí účinnosti tohto právneho predpisu (a po tom, ako pán Sziber riadne dostal vyúčtovanie banky), by musel vnútroštátny súd rozhodnúť vo vnútroštátnom konaní.⁸ Nekonanie pána Szibera, keď po prijatí predmetnej vnútroštátnej právnej úpravy bol vnútroštátnym súdom vyzvaný zmeniť svoju žalobu, tiež vzbudzuje pochybnosti o existencii akýchkoľvek nevyriešených nárokov, ktoré by boli založené na údajnej nekalosti zmluvných podmienok.

31. V zásade sa predmetná vnútroštátna právna úprava uplatňuje na všetky zmluvy o úvere uzavreté medzi úverovou inštitúciou a spotrebiteľom medzi 1. májom 2004 a 26. júlom 2014 a vyjadrené v cudzej mene (zmluva v cudzej mene alebo zmluva [o úvere] poskytnutom v cudzej mene a splácanom v maďarských forintoch) alebo v maďarských forintoch, ktoré obsahujú podmienky, ktoré v nej boli vyhlásené za nekalé alebo ktoré za také považuje. Tieto podmienky sú vypustené (a v odôvodnených prípadoch nahradené inými podmienkami), a zmluvy vyjadrené v cudzej mene sa menia na zmluvy vyjadrené v maďarských forintoch. Úverové inštitúcie sú na určenie nasledujúcich finančných dôsledkov povinné poslať spotrebiteľom vyúčtovanie. Sumy, ktoré spotrebiteľia preplatili, sa im musia vrátiť.

32. Na pozadí tohto by sa mohlo zdať, že predmetná vnútroštátna právna úprava už považovala v prípade pána Szibera účinok vyhlásenia zmluvných podmienok, ktoré považuje za nekalé, za neplatné. To, čo zostáva na podporu jeho nárokov pred vnútroštátnym súdom, sa zdá byť viac-menej založené na ustanoveniach vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré nijako nesúvisia so žiadnymi príslušnými ustanoveniami práva Únie (vrátane, podľa môjho názoru, smernice 93/13): tvrdenia týkajúce sa nevykonania zodpovedného úverového posúdenia úverovou inštitúciou vo vzťahu k posúdeniu bonity dlžníka, nemožnosti platiť jednotlivé splátky, pretože ich výšky nie sú uvedené, a nemožnosti zaplatiť sumu v cudzej mene na forintový úverový účet.

⁶ Pozri rozsudok z 21. apríla 1988, Pardini (338/85, EU:C:1988:194, body 10 a 11). Pozri tiež môj návrh vo veci Gavrilescu (C-627/15, EU:C:2017:690, najmä body 36 až 40).

⁷ Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS (Ú. v. EÚ L 133, 2008, s. 66).

⁸ Podľa článku 21 ods. 3 zákona DH3 boli úverové inštitúcie povinné poslať vyúčtovanie svojim zákazníkom do 1. februára 2015.

33. Na základe vyššie uvedeného sa domnievam, že návrh na začatie prejudiciálneho konania je neprípustný, pretože opis právneho a skutkového kontextu nie je dostatočne podrobný na to, aby Súdny dvor mohol poskytnúť užitočnú odpoveď podľa článku 267 ZFEÚ.

34. Napriek tomu sa predsa len vyjadrím k vecným otázkam predloženým vnútroštátnym súdom pre prípad, že by Súdny dvor nesúhlasil s mojím názorom na vyššie prediskutované procedurálne otázky. Moju analýzu zameriam na zlučiteľnosť § 37 zákona DH2 s článkom 7 ods. 1 smernice 93/13, vychádzajúc z predpokladu, že bez ohľadu na platnosť predmetnej vnútroštátnej právnej úpravy má pán Sziber vo vnútroštátnom konaní platné nároky založené na tejto smernici.

B. O veci samej

1. O prvej a druhej prejudiciálnej otázke

35. Svojou prvou a druhou otázkou, ktoré je možné preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či článok 7 ods. 1 smernice 93/13 bráni uplatňovaniu vnútroštátnych pravidiel, ktoré zavádzajú požiadavky, ako sú tie, ktoré sú uvedené v § 37 zákona DH2, pre žaloby podané spotrebiteľmi, ktorí v konkrétnom období uzavreli zmluvy o úvere obsahujúce nekalé zmluvné podmienky.

36. Na úvod treba mať na pamäti, že systém ochrany zavedený smernicou 93/13 vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti.⁹ Čo sa týka takéhoto znevýhodneného postavenia, článok 6 ods. 1 tejto smernice stanovuje, že nekalé podmienky nie sú záväzné pre spotrebiteľa. Toto ustanovenie je nutné považovať za ustanovenie s rovnakým postavením, ako majú tie vnútroštátne pravidlá, ktoré majú v rámci domáceho právneho systému kogentnú povahu.¹⁰ Smeruje k nahradeniu formálnej rovnováhy, ktorú zmluva nastoľuje medzi právami a povinnosťami zmluvných strán, skutočnou rovnováhou, ktorá medzi nimi môže znovu zaviesť rovnosť.¹¹

37. Vzhľadom na povahu a význam verejného záujmu spočívajúceho v ochrane spotrebiteľov, ktorí sa voči predajcom alebo dodávateľom nachádzajú v nevýhodnom postavení, smernica 93/13, ako vyplýva z jej článku 7 ods. 1 v spojení s jej dvadsiatym štvrtým odôvodnením, ukladá členským štátom povinnosť stanoviť primerané a účinné prostriedky, ktoré by „zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov“¹². Za stavu absencie harmonizácie národných postupov pre vykonávanie práv, ktorú majú spotrebiteľia podľa smernice 93/13, sú pravidlá upravujúce prípustnosť nárokov založených na údajnej nekalosti podmienok uvedených v spotrebiteľských zmluvách záležitosťou vnútroštátneho právneho poriadku každého členského štátu, v súlade so zásadou procedurálnej autonómie členských štátov, no pod podmienkou, že nie sú menej priaznivé ako tie, ktorými sa riadia podobné domáce žaloby (zásada ekvivalencie) a v praxi neznemožňujú alebo neprimerane nesažujú výkon práv, ktoré majú spotrebiteľia na základe práva Únie (zásada efektivity).¹³

38. Na základe vyššie uvedeného sa zdá byť jasné, že otázky uvedené v prejednávanej veci nie je možné zodpovedať všeobecne, ale vyžadujú si podrobné a pre danú vec špecifické posúdenie príslušných vnútroštátnych pravidiel.

⁹ Pozri rozsudky zo 14. júna 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, bod 39), a zo 14. marca 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, bod 44).

¹⁰ Pozri rozsudok z 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo a i. (C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 54 a citovaná judikatúra).

¹¹ Pozri rozsudky zo 14. júna 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, bod 40), a zo 14. marca 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, bod 45).

¹² Rozsudok z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, bod 78).

¹³ Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. júna 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, bod 46 a tam citovaná judikatúra).

39. V podstate ide o posúdenie, ktoré vie najvhodnejšie vykonať vnútroštátny súd. Môžu dokonca existovať relevantné aspekty predmetných vnútroštátnych pravidiel, ktoré neboli Súdnemu dvoru oznámené. Navyše vzájomné pôsobenie medzi konkrétnymi predmetnými pravidlami a ostatnými kľúčovými ustanoveniami alebo zásadami príslušného členského štátu tiež nemusí byť Súdnemu dvoru jasné. Je to tak obzvlášť v prípadoch, akým je aj prejednávaný prípad, kde napriek podaniam predloženým zmluvnými stranami a vykonanému pojednávaníu stále pretrváva nedostatok určitosti, čo sa týka určitých skutkových aspektov sporu, ako aj predmetu a zmyslu príslušných vnútroštátnych pravidiel.

40. Bez ohľadu na túto skutočnosť vyjadrím svoj názor na pochybnosti vyjadrené vnútroštátnym súdom o zlučiteľnosti pravidiel podobných pravidlám, ktorých sa týka vnútroštátne konanie, so smernicou 93/13, a to na základe môjho porozumenia príslušnému skutkovému a právnomu kontextu.

41. Podľa môjho názoru znie rozhodujúca otázka v prebiehajúcom konaní takto: zabezpečujú vnútroštátne pravidlá, akými sú napr. § 37 zákona DH2 dodržiavanie zásad ekvivalencie a efektivity?

42. Vnútroštátny súd upriamuje pozornosť Súdneho dvora na niektoré špecifické aspekty predmetných vnútroštátnych pravidiel. Žaloba podaná spotrebiteľom, ktorý žiada o anulovanie údajne nekalých podmienok, ak sa žaloba týka zmlúv pokrytých predmetnou vnútroštátnou právnou úpravou, je prípustná (alebo môže pretrvávať, ak sa už prejednáva), iba ak žalobca: i) žiada súd, aby uplatnil právne dôsledky spojené s neplatnosťou zmluvy, ii) žiada súd, aby v rámci právnych dôsledkov spojených s neplatnosťou uplatnil dôsledok vyhlásenia platnosti alebo účinnosti zmluvy do momentu vynesenia rozsudku a iii) predkladá výslovný, kvantitatívne definovaný nárok, ktorý tiež obsahuje vyúčtovanie medzi nimi (spoločne ďalej len „predmetné procedurálne požiadavky“).

43. Vnútroštátny súd zdôrazňuje, že tieto požiadavky nemusia byť splnené v žalobe o anulovanie, ktorú podali spotrebiteľia konajúci mimo rámca predmetných vnútroštátnych pravidiel, a že okrem toho môže sťažovať spotrebiteľom vykonávanie ich práv zo smernice 93/13.

44. V takom prípade je prvou otázkou, ktorou sa treba zaoberať, otázka, či je splnené kritérium ekvivalencie.

a) Zásada ekvivalencie

45. Je teda potrebné zistiť, či vnútroštátne právne predpisy v situácii, v akej sa nachádza aj pán Sziber, nie sú *menej priaznivé* ako tie, ktorými sa riadia podobné vnútroštátne žaloby. Podľa môjho názoru je za podobnú situáciu možné považovať situáciu spotrebiteľa, ktorý uzavrel zmluvu o úvere s úverovou inštitúciou a žiada o úplné alebo čiastočné anulovanie tejto zmluvy z dôvodov, ktoré vychádzajú z iných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov ako z § 37 zákona DH2¹⁴ (napr. pravidlá kogentnej povahy uvedené v občianskych alebo obchodných zákonníkoch).

46. V druhom uvedenom druhu konania – ktoré sa podľa mňa riadi § 239/A starého Občianskeho zákonníka (do 14. marca 2014) a § 6:108 nového Občianskeho zákonníka (od 15. marca 2014) – si prípustnosť žaloby (alebo povolenie pokračovania konania, ktoré prebieha v čase nadobudnutia účinnosti nového právneho predpisu) nevyžaduje splnenie predmetných procedurálnych požiadaviek. Je teda možné tvrdiť, že tieto požiadavky si od žalobcu vyžadujú vynaloženie dodatočného úsilia na určenie podstaty a dôvodov jeho nárokov.

47. To však neznamená, že kritérium ekvivalencie nie je splnené. Podľa môjho názoru by bolo skutočne chybné skúmať predmetné procedurálne požiadavky izolovane od príslušného kontextu tak, ako to zjavne robí vnútroštátny súd.

¹⁴ Porovnaj návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Léger vo veci Levez (C-326/96, EU:C:1998:220, body 62 a 69).

48. Súdny dvor uviedol, že v prípade nutnosti určenia, či je procedurálne pravidlo vnútroštátneho právneho predpisu menej priaznivé ako pravidlá, ktorými sa riadia podobné vnútroštátne žaloby, zohľadniť treba úlohu, ktorú dané ustanovenie hrá v postupe ako takom, ako aj pôsobenie a akékoľvek osobitné črty tohto postupu pred rôznymi vnútroštátnymi súdmi.¹⁵

49. Rád by som zdôraznil, že postupy ustanovené v predmetnej vnútroštátnej právnej úprave sú celkovo odlišné od postupov, ktoré sú upravené v porovnateľných situáciách. Maďarsky zákonodarca nezaviedol iba nové (a pravdepodobne prísnejšie) požiadavky na prípustnosť pre spotrebiteľov, ktorí chcú mať prístup k „bežnému“ postupu pred súdmi: tieto požiadavky sa zaviedli na poskytnutie prístupu k novým a odlišným postupom, ktoré v oblastiach, ktoré sa riadia týmito právnymi predpismi, nahrádzajú obvyklé postupy.

50. To znamená, že posudzovanie ekvivalencie predmetných vnútroštátnych pravidiel vo vnútroštátnom konaní musí nutne zohľadňovať účel a základné charakteristiky nových postupov v porovnaní s podobnými domácimi postupmi.¹⁶ Správnym postupom v prejednávanej veci je teda preskúmať, či nové postupy (ktorých predmetné procedurálne požiadavky predstavujú jeden aspekt) *ako celok*¹⁷ poskytujú spotrebiteľom ochranu práv, ktoré vychádzajú zo smernice 93/13, ktorá je tak účinná, praktická a včasná ako tá, ktorú poskytujú obvyklé procedurálne pravidlá.

51. Pamätajúc na kontext, v ktorom boli tieto ustanovenia prijaté, nové postupy podľa môjho názoru poskytujú ochranu práv, ktoré spotrebiteľia majú zo smernice 93/13, ktorá je v skutočnosti *priaznivejšia* ako ochrana, ktorú poskytujú obvyklé procedurálne pravidlá. Je to tak preto, lebo (ako bude preukázané) tieto nové pravidlá kombinujú postupy, ktoré by spotrebiteľia a úverové inštitúcie museli obvykle absolvovať pri zmene alebo zrušení úveru, a teda zjednodušujú, urýchľujú a znižujú náklady na riešenie ich sporov. Obyčajná zmena alebo zrušenie úveru často skutočne nestačí na urovnanie sporu medzi spotrebiteľom a úverovou inštitúciou (ako to dostatočne ilustruje vec Kásler¹⁸).

52. Ako som už uviedol, prejednávaná vec je ďalším prípadom v sérii veľkého počtu zmlúv o spotrebiteľskom úvere vyjadrených v cudzej mene, ktoré boli v minulosti uzavreté v Maďarsku, a následne spôsobili vznik veľmi veľkého počtu žalôb pred vnútroštátnymi súdmi. Tieto zmluvy často obsahovali určité nekalé podmienky. Maďarský zákonodarca – na základe zásad, ktoré vytvoril Kúria (Najvyšší súd) v rozsudku zo 16. júna 2014¹⁹, ktorý zase vyvodil príslušné závery z rozsudku Súdného dvora vo veci Kásler²⁰ – sa pokúsil raz a navždy vyriešiť danú situáciu prostredníctvom prijatia zákonov DH1, DH2 a DH3. Zámerom nástroja, ktorý bol vybratý na tento účel, bolo poskytnúť spotrebiteľom v danej špecifickej situácii jednoduchší a rýchlejší spôsob vymáhania ich práv pred súdmi pri súčasnom rešpektovaní práv na obranu príslušných úverových inštitúcií.

53. Nekalá povaha určitých zmluvných podmienok (ktoré preskúmal Súdny dvor vo veci Kásler) bola zákonom buď preukázaná, alebo predpokladaná a zmluvy o úvere vyjadrené v cudzej mene boli zmenené na zmluvy vyjadrené v maďarských forintoch. Boli tiež zavedené špecifické postupy na určenie právnych a finančných dôsledkov čiastočnej alebo úplnej neplatnosti zmlúv. Na tento účel zákonodarca v podstate zlúčil do jediného postupu samostatné postupy, ktoré by spotrebiteľia a úverové inštitúcie museli obvykle absolvovať: prvý postup týkajúci sa údajnej nekalosti podmienok a následného vplyvu na čiastočnú alebo úplnú neplatnosť zmluvy a druhý postup týkajúci sa finančných dôsledkov čiastočnej alebo úplnej neplatnosti zmluvy.

15 Pozri rozsudok z 1. decembra 1998, Levez (C-326/96, EU:C:1998:577, bod 44). Pozri analogicky aj rozsudok z 5. decembra 2013, Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León (C-413/12, EU:C:2013:800, bod 34 a citovaná judikatúra).

16 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 1. decembra 1998, Levez (C-326/96, EU:C:1998:577, bod 43).

17 Pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Margarit Panicello (C-503/15, EU:C:2016:696, bod 135).

18 Rozsudok z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282).

19 Pozri poznámku pod čiarou 5 vyššie.

20 Rozsudok z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282).

54. Domnievam sa, že maďarská vláda má viac-menej pravdu, keď tvrdí, že zlúčením vyššie uvedených dvoch postupov do jediného postupu, v rámci ktorého nie je posúdenie určitých aspektov sporu (nekalosť určitých podmienok) ponechané na súd, ale je ustanovené zákonom, a vyvodenie právnych dôsledkov zistení súdu je zjednodušené (povinnosť žalobcu vysvetliť svoje nároky), je ochrana práv, ktoré príslušní spotrebiteľia odvodzujú zo smernice 93/13, v situáciách, ktoré sa riadia novými právnymi predpismi, pravdepodobne účinnejšia ako ochrana, ktorú poskytujú bežné pravidlá. Na všeobecnejšej úrovni sa zdá, že nové postupy zvyšujú právnu istotu tak spotrebiteľov, ako aj úverových inštitúcií a kde to je možné, vyhýbajú sa zložitým a dlhým súdnym konaniam, ktoré by mohli zahltiť vnútroštátny súdny systém a spôsobiť vznik nekonzistentnej judikatúry.

55. Na to, aby mohli tieto nové postupy splniť svoj (oprávnený) cieľ, zdá sa, že je nevyhnutné požadovať, aby žalobcovia vynaložili dodatočné úsilie na objasnenie toho, čo žiadajú od vnútroštátnych súdov vo vzťahu k možnej neplatnosti zmluvy a z toho vyplývajúcim právnym a finančným dôsledkom. Toto je *a fortiori* môj argument: toto úsilie na vysvetlenie sa má vynaložiť po tom, ako bola zmluva o úvere zmenená v súlade so zákonom. Nové požiadavky mi teda pripadajú byť neoddeliteľnou súčasťou systému súdnej ochrany, ktorý zaviedla predmetná vnútroštátna právna úprava.²¹ Tento systém je vo svetle okolností príslušných vecí skutočne pravdepodobne priaznivejší pre spotrebiteľov ako systém platný v porovnateľných vnútroštátnych veciach.

56. Z týchto dôvodov zastávam názor, že vnútroštátne pravidlá, o ktoré ide vo veci samej, sú v súlade so zásadou ekvivalencie.

b) Zásada efektivity

57. Po tom všetkom zostáva určiť, či sú predmetné procedurálne požiadavky tiež v súlade so zásadou efektivity.

58. Zdá sa, že na základe úvah uvedených vyššie je to skutočne tak. Už som vysvetlil, že predmetná vnútroštátna právna úprava zaviedla postupy, ktoré vo svetle okolností veci s väčšou pravdepodobnosťou umožnia jednoduchšie a menej nákladné riešenie sporov medzi spotrebiteľmi a úverovými inštitúciami.

59. V každom prípade si viem iba ťažko predstaviť, ako by prvé dve požiadavky uvedené v bode 42 vyššie bolo možné považovať za požiadavky, ktoré by znemožňovali alebo mimoriadne sťažovali príslušným spotrebiteľom, ktorých sa nové právne predpisy týkajú, vymáhanie ich práv podľa smernice 93/13. Snaha, ktorej vynaloženie sa na jednej strane vyžaduje od spotrebiteľa na požiadanie vnútroštátneho súdu o uplatnenie právnych dôsledkov spojených s (úplnou alebo čiastočnou) neplatnosťou zmluvy a na druhej strane na žiadosť, aby tento súd uplatnil v rámci právnych dôsledkov spojených s neplatnosťou ten dôsledok, že zmluva bola platná alebo účinná až do momentu vynesenia rozsudku, sa ukazuje byť pomerne mierna. Predpokladám, že tieto požiadavky vyžadujú od spotrebiteľov iba to, aby svoje žiadosti súdu formulovali jasnejšie a výslovnejšie.

60. Koniec koncov, zdá sa mi, že bez ohľadu na príslušný právny rámec by spotrebiteľ, ktorý sa nachádza v situácii podobnej situácii pána Szibera, nutne musel v určitom momente konania naznačiť vnútroštátnemu súdu svoje názory na právne a finančné dôsledky plynúce z čiastočnej alebo úplnej neplatnosti zmluvy o úvere.

²¹ Porovnaj návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Alassini (C-317/08 až C-320/08, EU:C:2009:720, bod 44).

61. Rovnaká úvaha by mala byť platná *mutatis mutandis* aj vo vzťahu k tretej požiadavke uvedenej v bode 42 vyššie. Podľa tejto požiadavky majú spotrebiteľia predkladať „výslovný“ a „kvantitatívne vymedzený“ nárok.²² Inými slovami, majú uvádzať iba sumu, ktorú podľa svojho názoru preplatili, a majú tak robiť výslovne.

62. Nezdá sa mi, že by to pre žiadateľov predstavovalo mimoriadne náročnú úlohu, najmä ak môžu ako referenciu použiť podrobné vyúčtovanie, ktoré má úverová inštitúcia poslať všetkým spotrebiteľom, ktorých sa predmetná vnútroštátna právna úprava týka. Je jasné, že ak je spotrebiteľ presvedčený, že má nároky nad rámec nárokov, ktoré boli odzrkadlené vo vyúčtovaní, ktoré dostal a prijal (alebo ktoré vnútroštátny súd vyhlásil za právoplatné), je povinný predložiť dané podanie, vysvetliť svoje názory a kvantifikovať nové nároky.

63. Vo svetle vyššie uvedeného nevidím v spise žiaden element, na základe ktorého by som mal dospieť k záveru, že nové požiadavky môžu vo všeobecnosti znemožňovať alebo neprimerane sťažovať spotrebiteľom uplatňovanie ich práv, ktoré majú zo smernice 93/13 v oblasti, ktorú pokrýva predmetná vnútroštátna právna úprava.

64. Je pravda, že nie je možné vylúčiť, že v určitých prípadoch môžu mať nové požiadavky nepriaznivé dôsledky pre spotrebiteľov, ktorí budú chcieť podať žalobu na vnútroštátnych súdoch na údajne nekalé podmienky uvedené v zmluvách, ktoré sú v pôsobnosti predmetnej vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá ich nevyhlasuje ani nepovažuje za neplatné. To môže byť presne prípad pána Szibera: podľa nových pravidiel môže jeho nečinnosť spôsobiť, že jeho žaloba bude zamietnutá, zatiaľ čo podľa obvyklých pravidiel by konanie mohlo pokračovať. Skutočnosť, že určití spotrebiteľia môžu pre svoju pasivitu alebo nečinnosť považovať nové postupy za nepriaznivé, neznamená, že zásada efektivity nie je dodržaná. Súdnny dvor skutočne konzistentne uvádza, že dodržiavanie zásady efektivity ochrany spotrebiteľov nemôže viesť až k tomu, že sa celkovo nahradí úplná pasivita dotknutého spotrebiteľa.²³

65. Súdnny dvor tiež rozhodol, že pravidlá, ktoré sú primerane odôvodnené zásadami ako právna istota alebo riadny priebeh konania, neporušujú zásadu efektivity, a to ani ak by ich porušenie znamenalo úplné alebo čiastočné zamietnutie podanej žaloby.²⁴ Podobne rozhodol, že skutočnosť, že vnútroštátne právne predpisy zaviedli určité dodatočné kroky pre prístup k svojim vnútroštátnym súdom za určitých špecifických okolností, nie je nevyhnutne nepriaznivá pre účinnú súdnu ochranu práv fyzických osôb. Je to tak najmä v prípadoch, keď zavedené obmedzenia skutočne sledujú ciele všeobecného záujmu a nie sú na tento účel neprimerané.²⁵

66. Zastávam preto názor, že v prejednávanej veci je kritérium efektivity tiež splnené.

67. Navrhujem preto Súdnemu dvoru, aby na prvú a druhú otázku odpovedal tak, že na základe riadneho výkladu článok 7 ods. 1 smernice 93/13 nebráni uplatňovaniu vnútroštátnych pravidiel, ktoré zavádzajú požiadavky, ako sú tie, ktoré sú uvedené v § 37 zákona DH2, pre žaloby podané spotrebiteľmi, ktorí v konkrétnom období uzavreli zmluvy o úvere obsahujúce nekalé zmluvné podmienky.

22 Ako na pojednávaní vysvetlila maďarská vláda a ERSTE Bank, podrobné pravidlá týkajúce sa vyúčtovania uvedené v predmetnej vnútroštátnej právnej úprave platia iba pre úverové inštitúcie, a nie pre spotrebiteľov.

23 Rozsudok z 1. októbra 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, body 62 a 63 a citovaná judikatúra).

24 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 1. decembra 1998, Levez (C-326/96, EU:C:1998:577, body 19 a 33 a citovaná judikatúra).

25 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 18. marca 2010, Alassini a i. (C-317/08 až C-320/08, EU:C:2010:146, body 61 až 66). V tomto ohľade treba pamätať na to, že medzi zásadou efektivity a základným právom na účinnú súdnu ochranu existujú zjavné spojenia: okrem iných pozri návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Alassini (C-317/08 až C-320/08, EU:C:2009:720, bod 42), a návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Jääskinen vo veci Liivimaa Lihaveis (C-562/12, EU:C:2014:155, bod 47).

2. O tretej prejudiciálnej otázke

68. V tretej a zároveň poslednej otázke sa vnútroštátny súd pýta, či ustanovenia smernice 93/13 platia aj na situácie, ktoré nemajú cezhraničný charakter. V tomto kontexte sa vnútroštátny súd pýta, či v situácii podobnej situácii vo vnútroštátnom konaní je možné tento cezhraničný charakter nájsť v skutočnosti, že zmluva o úvere bola vyjadrená v cudzej mene.

69. Zdá sa, že prejudiciálna otázka je založená na nesprávnom pochopení judikatúry Súdneho dvora uvedenej vo vnútroštátnom rozhodnutí.

70. Medzi zavedené zásady práva Únie patrí zásada, že ustanovenia Zmluvy týkajúce sa základných slobôd sa neuplatňujú vo „výlučne vnútroštátnych situáciách“²⁶. Prejednávaná vec sa však netýka ustanovení zmluvy o základných slobodách, ale právnych predpisov Únie, ktoré v členských štátoch harmonizujú konkrétnu oblasť práva. Pravidlá uvedené v príslušných právnych predpisoch Únie teda platia bez ohľadu na výlučne vnútroštátnu povahu predmetnej situácie vo vnútroštátnom konaní. Skutočnosť, že predmetné zmluvy o úvere boli vyjadrené v cudzej mene, je teda pre uplatniteľnosť ustanovení smernice 93/13 nevýznamná.

71. Vo svetle vyššie uvedeného navrhujem, aby Súdny dvor zodpovedal tretiu prejudiciálnu otázku v zmysle, že ustanovenia smernice 93/13 platia aj na situácie, ktoré nemajú cezhraničný charakter.

IV. Návrh

72. Na záver preto navrhujem, aby Súdny dvor určil, že návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Fővárosi Törvényszék (Súd hlavného mesta Budapeš), je neprípustný.

73. Subsidiárne navrhujem, aby Súdny dvor na prejudiciálne otázky odpovedal takto:

- článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13 z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách nebráni uplatňovaniu vnútroštátnych pravidiel, ktoré zavádzajú procedurálne požiadavky, ako sú tie, ktoré sú uvedené v § 37 zákona XL z roku 2014, pre žaloby podané spotrebiteľmi, ktorí v konkrétnom období uzavreli zmluvy o úvere obsahujúce nekalé zmluvné podmienky,
- ustanovenia smernice 93/13 platia aj na situácie, ktoré nemajú cezhraničný charakter.

²⁶ Pozri v tomto zmysle rozsudok 15. novembra 2016, Ullens de Schooten (C-268/15, EU:C:2016:874, bod 47 a citovaná judikatúra). Pozri tiež môj návrh vo veci Venturini (C-159/12 až C-161/12, EU:C:2013:529, body 26 až 28).